

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre... 16 kor.
Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre... 20 kor.
Negyedévre... 5 "

Videkre postán szállítva:

Egész évre... 24 kor.
Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő és
ünnap utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadásán
vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A Kelet megismerése.

(K. Ö.) A magyar és osztrák iparosok között nemes verseny fejlődött ki abban az irányban, hogy ki fogja a másikat a Kelet megismerésében megelőzni. A magyar ipari és kereskedelmi érdekvéviszeséletek elhatározták, hogy Szerajévóban kiállítását fognak rendezni. Erre az osztrák iparosok azt mondják, hogy ez nélkülök meg nem történhetik és oly erőszakosan lépnek fel, hogy a magyarok meghátráltak és az egész dologból semmi sem lett. Hogy tulajdonképpen miért feküdt meg a dolog, máig sem tudjuk. Mert ha a magyar iparosok pl. Londonban tudnak kiállítását rendezni, érthetetlen, hogy miért ne lehetne azt Szerajévóban is rendezni.

A magyar ipari és kereskedelmi érdekeltségek elhatározzák, hogy kirándulást rendeznek Bosznia és Hercegovinába. A cél kettős. Gazdasági és társadalmi. Az annektált tartományokat gazdaságilag meghódítani és az ottani társadalmi körökkel barátságos összeköttetésbe lépni. A dolog most abban a stádiumban van, hogy a kirándulás részletei is már meg vannak állapítva. Erre az osztrák kamarák is elhatározzák, hogy ugyanabból a célból ők is kirándulást fognak rendezni. Iparos köreink erre a

hirre mintegy konsternálva vannak. Hogy miért, nem tudjuk. Hát baj az, ha az osztrák iparosok is le mennek Boszniába? Avagy nem bíznak önmagukban, hogy azon a téren, melyen versenyképesek, az osztrákokkal sikeresen megbirkózzanak. Mindenesetre bizunk abban, hogy az osztrákok kirándulása nem fogja a magyarok kedvét szegni és a kirándulás meglesz, mert szükséges, hogy meg legyen.

Szükséges azért, mert az osztrák ipar már is nagyobb térfoglalást tett az annektált tartományokban, mint az a magyar ipar érdekei szempontjából megengedhető lenne. Az az emlékirat, melyet az Országos Iparegyesület megbízásából Tonelli Sándor személyes tapasztalatok alapján terjesztett az Országos Iparegyesület elé, világos bizonyítéka annak, hogy a magyar ipar és kereskedelem teljesen elhanyagolta Boszniát és Hercegovinát és nagyuri indolenciával a terület az osztrák iparnak engedte át.

Boszniában csak az okkupáció óta van ipar. Ipart tulajdonképpen az országos kormány teremtetett. A magánvállalkozás kevésre vállalkozott. A katonai megszállás és Bosznia bizonytalan sorsa a magántőkét óvatossá tette. A bosnyák országos kormány megcsinálta a gyártelepeket és mikor a gyártelepek mérlegei

aktívá alakultak, átalakította a gyárakat részvénytársulatokká. Ezen a téren az osztrák nagytőke szedte le a tejfelt és az országos kormány, különösen tarifa kedvezményekkel gondoskodott róla, hogy a gyárak jövedelmezők legyenek. A magánvállalkozást az országos kormány tekkedezményekkel bátorította. Természetes, hogy a magyar tőke itt is az osztrákoknak engedte át a szerepet. Az osztrákok a helyzetet ki is használták. Minthogy bosnyák gyáripari alkalmas munkás nincs Ausztriából hozatták a tanult iparost, kik lassan elszaporodva oly munkástörzset képeznek, mely a német kultúra jellegét fogja a bosnyák gazdaságnak me adni. Zenicán pl. már is hatalmas német munkáskolóniák vannak. Ezeket onnét kiszorítani már semmiféle hatalom nem képes.

A magyar tőke igen szerény részesedéssel egy pár gyári vállalat részvénytőkéjét növeli. Ezek a gyárak is azonban teljesen osztrák kézben vannak. Pedig igazán érdemes Boszniával foglalkozni. Bosznia kereskedelmi mérlege 1907-ben a következő: Kivitele 112 millió, behozatala 114 millió korona. És ebben Magyarország alig 30 százalékkal részesedik. Holott közelségénél fogva fordítva kellene lennie. A Boszniával való kereskedelmi forgalomban csupán a budapesti

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Egy lövésre kettő . . .

Sento éppen ki akarta nyitni a háza ajtaját, midőn a kulcslyukban egy darab papírost pillantott meg.

Névtelen fenyegető-levél volt, amelyben azt követelik tőle, hogy még az éj folyamán tegyen le negyven duroszt a házával szemben levő kis kempence kijelölt helyére.

Akkoriban rablóbandák garázdálkodtak a huertákon,*) s ha valaki nem teljesítette a kívánságukat, annak öldjét letarolták, házát kirabolták, feldúlták, sőt fel is gyújtották s a zsúftedeles kunyhó pár óra alatt porrá égett. Jó szerencse, ha a benne lakók idejében ki menekülhettek.

Gafarro, Ruzafa derék legényfia megesküdött, hogy kinyomozza ezeket az elvetemedt gazembereket. Minden éjjel töltött puskával lesett rájuk; összejárta a rengeteg nádasokat, meg az országuton kóborolt, csak hogy nyomukra akadjon. Egy reggel aztán egy kis partján találták meg a holttestét. A melle rostává volt löve, a nyaka elvágva.

* Tanya a spanyol puszta.

A valenciai hírlapok is közölték a huertán történt eme rémes dolgokat s a véres büntett után már újra zárt ajtók mögött aludt mindenki, hogy a saját és családja életét lehetőleg megvédje. Anyira önzökké lettek az emberek, hogy mindenki csak a saját életét féltette, a szomszédjával azonban nem törődött.

Végre is a kerület alcadeja, midőn már a lakosság lázongani kezdett a folyton ismétlődő és soha ki nem derített gyilkosságok miatt, a választó képviselők követelőzéseire úgy nyilatkozott: majd megmutatja ő, hogy ő maga és hű alguazilja Sigro, meg fogják szüntetni a botrányos közbiztonsági állapotokat.

Sentonak azonban, — aki a fenyegető levelet kapta — eszéágában sem volt, hogy nagy bajában az alcadehoz menjen panaszsra, mert ki nem állhatta a szájhős, hazug embert.

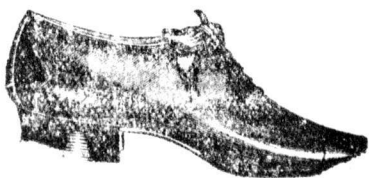
Pedig biztosra vette, hogy ha a tőle követelt negyven duroszt a kijelölt helyre annak idejében le nem teszi: felpörkölik a házat, azt a kedves kis viskót, melyet úgy tatarozott, deldelgetett és ápolt, mint szerető apa a hadókló gyermekét. És most gaz rablók akarják lerombolni vakió fehérré meszelt falait, föl akarják gyújtani megbarnult szalmatejét, a tető csucsán elhelyezett apró keresztelkekkel együtt. Epusztulnak majd a kékre festett kis ablakok

is, meg a kapura fölkapaszkodó gyönyörű, sűrű lugas, az a remek lombátor, amelyen a nap hő sugarai alig bírtak áthatolni s midőn itt-ott átszűrődnek rajta, eleven arany gyanánt rezegnek az átellenes, fehér falon a szellő legényhebb fuvalatára is.

A huertát a gerániumok és »Dom Pedro« k szinte átörhetetlen sorfala vette körül, alantabb pedig, a vén fűgefákkal telt kis kertben; az agyagból és téglából épült kis kempence lat-szott mely kerek és alacsony volt, mint valami afrikai természetgyógyászat. Szóval ez az ő kis fészeke, amelyben a szívéhez legközelebb tartozók: a felesége és gyermekei húzódnak meg. Minden boldogsága a kis kunyhóban volt.

Haj, haj! De sokszor bele vágtrák addig kapájukat a földbe az ősei, s de sok véres verejtéket hullattak, míg azt a maroknyi duroszt — amelyet ő most az ágy alatt elásva, egy kőedényben tart — összekuporgatták! . . . És ime, most abból negyven darabot követelnek tőle a gaz rablók! Negyven aranyat! . . .

Mikor besötéedett s még mindig nem határozott semmit: átment a legközelebbi tanácsra, egy bizalmas, öreg barátjához tanácsot kérni. Sokáig beszélt vele egyről-másról, míg végre sort kerített látogatása tulajdonképpeni céljára is.

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja
érni, úgy cipőszük-
ségletelt okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezz be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

kereskedelmi r.-t. fiókja foglal el számottevő helyet. 1908-ban Boszniával 6-4 millió korona forgalmat csinált.

A magyar iparosok és kereskedők tehát csak látogassák meg Boszniát. Van ott mit elfoglalni. De csak úgy, ha az annektált tartományok felvevő képességét ismerjük.

A király és a delegációk. A politikai világban igen nagy érdeklődést keltett az a hír, hogy a király augusztus huszonnyolcadikán már elutazik Ischlből és a tiroli ünnepek után nem tér vissza nyári székhelyére, hanem Bécsbe utazik. Az eredeti terv ugyanis az volt, hogy a király a tiroli ünnepélyek után a csehországi nagy hadgyakorlatokig terjedő időt még Ischlben tölti, onnan azután meg egyenesen Gross-Mezeritsbe, és csak a hadgyakorlatok befejezése után, szeptember tizenkettedikén tér vissza az osztrák császárvárosba. A változás tehát abban áll, hogy a király még a hadgyakorlatokra való utazása előtt egy hetet Bécsben fog tölteni és a politikai világban ez a változás azért keltett olyan nagy érdeklődést, mert azt a hírt fűzték hozzá, hogy a király ez alatt a hét alatt a politikai helyzettel kíván foglalkozni.

Ez a hír valóban érdemes arra, hogy a legnagyobb mértékben fölkelte a pihenő politikusok figyelmét. A királynak ez a bécsi útja ugyanis közvetlenül a delegációk összehívásának dolgával van összefüggésben, ami pedig közvetve azt jelenti, hogy a politikai válság a maga egészében is napirendre kerül. *Wekerle* Sándor miniszterelnök maga is erősen készül erre s minden erejét megfeszítve azon van, hogy addig a fuziót megalapozza. Mert hát ezen fordul meg az egész dolog. *Wekerle*, *Andrássy* és *Apponyi* akarnak valami olyan kibontakozási formulát találni, amelynek alapján többséget remélnek összehozni.

Az öreg nagy figyelemmel haligatta Sentót, ami azonban nem gátolta meg őt abban, hogy eközben reszkető, szőrös kezével esetlen, nagy cigarettát sodorjon. Végre aztán igazat adott vendégének abban, hogy a pénztől megválni nem akar. Ő, a maga részéről, kimenne az országutra, ott keresné föl a banditákat s megküzdene velük, de a pénzt a világért sem adná oda senkinek. Hetven esztendősen ugyan már az öreg, de annyira tagbaszakadt és erőteljes, hogy nem minden fiatalembernek volna ajánlatos belekötni, s neki — mint mondja — bizonyára nem mertek volna olyan fenyegető levelet írni, mint Sentónak. Nos hát, Sentó barátom, mutasd meg, ember vagy-e a talpadon, s meg mered-e a magad és családod vagyonát védelmezni.

Ez az erős biztatás hatott. Sento szilárdan elkötelezte, hogy meg fogja őltalmazni a családját és kis vagyonát.

Az öreg szomszéd, látva fiatal barátja elhatározását, fölkelte ültéből s ünnepiesen — mintha valami megszentelt ereklyét érintene — elővette az ajtó mögött háza legnagyobb kincset: csappantyus puskáját, amelynek szuvas agyát ábitattal cirógatta.

— Ezzel a jó fegyverrel megvédeheted a családodat!

A politikai válságban méltán várják nagy érdeklődéssel a királynak ezt a bécsi útját, amely először fogja megmutatni, hogy milyen irányban kívánja a király a mai válságot megoldani.

Magyarok üdvözlő felirata a török szultánhoz.

Törökország holnap ünnepi alkotmányosságának első évfordulóját.

Az 1877. évi orosz-török hádjárat alkalmából megalakult hatvan tagu egyetemi ifjúsági bizottság egynehány tagja, Visontai Soma országgyűlési képviselő udvari tanácsos javaslatára ez alkalomból elhatározta, hogy a jelenleg uralkodó V. Mohamed török szultánhoz üdvözlő feliratot intéz.

A felirat tartalmát holnap, 23-án, diplomáciai úton táviratilag fogják Konstantinápolyban a törökök uralkodójával közölni, az eredetijét pedig Barabás Béla országgyűlési képviselő vezetésével egy küldöttség fogja a padisáhnak átnyújtani.

A feliratban hangsúlyozzák azt az évszázados baráti köteléket, amely a magyar nemzetet a törökkel összefűzi. A szabadságharc menekülteinek a török földön vendégszerető menhelyet nyújtottak; a hála kiirthatatlan érzelmek töltik be ezért minden magyar honfi keblét.

Amidőn az oszmán birodalom 30 évvel ezelőtt élet-halál harcot vívott létérdekéiért, akkor a magyar nemzet rokonszenve a török fegyvereket kísérte.

Megalakult a magyar szofta - bizottság, amely mind e mai napig is tevékenységét a török-magyar barátság istápolására és növesztésére fordította.

Ez a bizottság a török hadsereg győzelmes hadvezérének, Abdul Kerim pasának díszkardot nyújtott át és a hádjárat sebesült-

ő maga töltötte meg a rozsdás puskát — hiszen ő ismerte legjobban ezt a jó barátját, — s eközben vén, ráncos kezei mintha megfildáltak volna. Ime, itt a puskapor, egy jó marékra való. Beleönti a csőbe Egy darab posztóröngy a fojtás. Leveri jó erősen a vaspuskavesszővel. Es most golyót bele, meg fickót és nyulseréket bőven, azután újra ráverni a fojtást. . . . Ha a vén mordály csőve ettől a megemészthetetlen mennyiségű, nagy töltéstől sem fog szétrebanni, az az Ur különös kegyelme leszén.

Sento, midőn hazaért, biztatta a feleségét, hogy csak fekdőjön le, s a gyerekeket is altassa el. Ő maga fogja elvégezni a kertben a dogot. Az asszony — a törtépendőkről halvány sejtése sem lévén — megnyugodott s gyermekeivel együtt nemsokára mély álomba merült.

Ekkor Sento óvatosan bezárta a kis ház ajtaját és kiment. A csillagok reszkető, halovány fényénél jól látta, amint vén szomszédja azzal foglalkozik, hogy puskáját mennél célszerűbben helyezze el Sento számára a magas cserjék között.

Hogy fiatal barátja föltétlenül jól és biztosan célozzon, az öreg még néhány fölvilágosító utasítást adott neki, és pedig: hogy foly-

jeinek segélyezésére országos gyűjtést rendezett.

És azóta is a magyar nép testvéri együttérzéssel kísérte a török nemzet sorsának változásait és örömmel osztozott a török alkotmányos élet felvirradásának ünnepeiben.

Ezen érzelmektől vezérelve üdvözlő a bizottság feliratilag a török nemzet uralkodóját, a török nemzetet és minden alkotmányos tényezőjét az alkotmányosság magasztos ünnepi évfordulója alkalmából.

A miklózlázuri haramiák ügye fejlődik.

A miklózlázuri véres események ügyében még mindig nincs minden részlet felderítve. Még nagyon sok dolog van, ami a vizsgálat alapos vezetése nyomán kerül felszínre és tesztérthetővé a helyzetet.

Tegnap ismét nagyon érdekes eset adta elő magát. A vizsgálóbíró csendőrökkel Nagyváradra kísértette Králik Tivadart, a meglőtt segédjegyzőt.

A segédjegyző jelenleg az ügyészségen van és ott várja be a bíróság további határozatát. A bekísértetésről pozitív adatok nem kerültek nyilvánosságra a bíróságtól. A bekísértetésről két tudósításunk van.

Az egyik szerint Králik Tivadar segédjegyzőt tanuul idézte meg a vizsgálóbíró és mert Králik nem jelent meg, ezért kísértette be. Ez a hír azonban nagyon valószínűtlen, mert akkor Králikot a kihallgatás után nyomban szabadlábra helyezte volna a bíróság, — azonban Králik Tivadar segédjegyző még mindig fogoly.

A másik értesülés szerint Králik egy veszedelmes játékot űzött a dologban, mely reá nézve életveszélyes is lehetett volna. E szerint a segédjegyző tényleg tudott Popescuék tervéről, sőt talán ő is részt vett a betörésnél. A betörés azonban nagyon rosszul végződött Po-

ton jobbra nézzen, a kemence szája felé, s csendben, résen legyen. Mikor aztán azok majd lehajolnak a kemence szája előtt és keresik a pénzt: süsse el a puskát. Hiszen ez olyan könnyű dolog, hogy egy gyermek is meg tudná tenni.

Az öreg szomszéd tanácsára Sento a sűrű geranium-cserjék közé bujt be s mikor magára maradt, feszülten kezdett figyelni.

Igy telt el néhány óra.

Egyszerre békakuruttyolás hallatszik. A kert ösvényein két homályos alak bontakozik ki a sötét éjszakából. Ez a két sötét alak mind közelebb ér. Sento azt hitte, két rettenetes nagy kutya tart feléje, majd, kiső később, már jól kivehetette, hogy emberek másznak négykézláb a kemence felé.

— Ej, ej! . . . Hm! — mormogott Sento s a fogai vacogtak rémületében.

Ekkor a két sötét alak megriadt valamitől s mert attól tartottak, hogy rajta kapják őket, nesztelenül kutatták át a cserjéket és bokrokat, odamentek a kis ház ajtajához is s ott a kulcslyukon ballgatóztak. Majd visszatértek s eközben kétszer is elhaladtak a leshelyén figyelő, féltében remegő Sento mellett, aki azonban nem ismerte meg őket. A rablók a puskájuk csővét köpenyükkal takarták el.

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyisintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyűkben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad
Rákóczi-ut. Telefon 130.

pescuékra és a Neumannéktól való hazajövetelük után, hogy a jegyzőről és társairól a gyanút elhárítsák, a társaság valamelyik tagjának az a veszedelmes ötlete támadt, hogy valamelyikük áldozza fel magát oly formán, hogy engedje meglövetni magát egy sréttel.

Králik a saját bőrét is féltve, rá lett erre a veszedelmes dologra és a jegyző egy sréttel tényleg meg is lőtte a segédjegyző nyakát. A seb lényegtelen és egyáltalán nem veszélyes. A lövés azonban mindenestre alkalmas volt arra, hogy a bátóságot féltrevezesse.

Králikot megérkezése után nyomban megvizsgálták és a törvényszéki orvosok megállapították, hogy a seb egyáltalán nem életveszélyes.

Králik ellen valószínű, hogy mint bűntárs ellen indítanak vizsgálatot. Az eddigi vizsgálat eredménye különben minden tekintetben megerősíti azt, hogy a betörést Popescuék követték el.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

A Tiszántúl naptára.

Az új negyedév kezdetén ismét kopogtatunk a közönség, a keresztény magyar családok ajtaján.

A keresztény, független Magyarország lobogója alá hívjuk Biharmegye és Nagyvárad s a várad egyházmegye közönségét. Erős keresztény közvéleményt erős keresztény sajtó nélkül

Sentonak eközben megjött a bátorsága s úgy vélte, hogy bizonyára ez a két gazfickó gyilkolta meg Gafarrót. Agyon kell őket lőnie, hogy a saját bőrét megmenthesse.

Most a kemencéhez ért a két zsvány. Egyikük félreállt, míg a másik lehajolt s benyúlt a tüzelőhelyre, miközben a másik kezével a puskája szíját tartotta. Milyen pompás lövés lenne!... Igen ám, de a másik ember meg elmenekülne...

Sento eközben a pokol minden válogatott kinját átélte s rettenetes félelmében hideg veríték gyöngyözött homlokáról. Ha az egyiket lelövi, a másikkal már töltetlen fegyverrel kell szembeszállnia. Ha pedig — minthogy a rablók által követelt pénzt nem tette le a kívánt helyre, — üres kézzel hagyja őket elmenni; azzal bosszulnák meg magukat, hogy fölgyújtánák a házat.

A lesben álló másik rabló, társa késlekedése miatt türelmetlenkedve, felkereste azt a helyén s e pillanatban a két emberi test homályosan látszó tömege teljesen elfődte a kemence nyílását. Itt volt a döntő pillanat. Vigyázz! Sento! Lőj!

Az egész huerta megrendült a rettenetes

képzelné sem lehet; hogy milyen erősek vagyunk, annak a sajtónak a fokmérője.

Magunkat erősítjük, ha sajtónkat támogatjuk.

A keresztény magyar állam megerősítésért emelünk tehát szót, mikor kérjük a Tiszántúl támogatását, szóval és tettel. Inkább tettel, mint szóval; mert az újság csak akkor életképes, ha előfizetői a legbuzgóbb munkatársai, terjesztői. Baráti, ismerős körökben ezer és ezer alkalom nyílik rá.

Mindazok az előfizetők, a kik az előfizetési díjakat pontosan beküldik, újévkor díjtalanul megkapják a

Tiszántúl naptárát.

Új előfizetőink is, a kik július 1-től előfizetnek és hátralékban nem maradnak, megkapják a díszesen kiállított naptárt.

Lapunk előfizetési árai az újság homlokán olvashatók.

*** A nagyváradai csendőrszkola felszerelése.** A Nagyváradon felállítandó csendőrszkola ügye rohamosan halad a megvalósítás felé. Tegnap már az iskola felszereléseire is lejár az árlejtés. Az árlejtésen iparos osztályunk vezetői vettek részt. Az árlejtés a következő volt. Kovács Kálmán és Szabó Károly a tiszti, parancsnoki és tanári szobák butorzatának előállítását 2139 50 fillérért, a többi butorzat előállítását pedig 5257 50 fill. Szolga Ferenc és Szolga Lajos az 52 redőnyt 504 koronáért. Tarsoly és Széles valamint Szolga Ferenc a tiszti és parancsnoki, valamint a tanári szobák butorainak szállítást 2121 K 50 fillérért, a többi felszerelést pedig 5084 koronáért hajlandók elvállalni. Barza József a 72 függőnyt 403 korona és 20 fillérért hajlandó szállítani. Rimanóczy Kálmán a parancsnoki és segéd tiszti, valamint tanári szobák butorainak szállítást 3552 koronáért, a többi butorok

durranásra s hirtelen szörnyű jajgatás és kutyaugatás verte fel az éj csendjét.

Pepeta egy szál szoknyában, lámpással kezében elrémülve rohant ki a kis házból. A lövés zaja ébresztette föl mély álmából s most remegve tekint szét, azt hívén, hogy künn dolgozó férjének történt valami baja.

A kormos lámpás vöröses, imbolygó világa most odavetődött a kemence nyílására.

Két ember feküdt ott keresztben egymás tetején, egy csomóban, mintha valami láthatatlan szög volna rajtuk keresztül ütve.

Pompás egy lövés volt; az öreg csappanyus puská két embert terített le egy lövésre.

És mikor Pepeta és Santo kíváncsiak, de leverten, a lámpás fényénél jól megnézték a holttesteket, hogy vajon felismerik-e őket: elámultan riadtak vissza.

Bapüste volt, az alcade és Sigro, az ő becsületes alguazilja.

A huerta tehát főnök nélkül maradt, de a rablások is megszűntek.

szállítását pedig 5753 koronáért hajlandó elvállalni. Az ajánlatokat a tanács elé fogják terjeszteni s az dönti majd el, hogy kinek adják ki a szállítást.

*** A tüzérlaktanya kibővítése.** A tüzéreket az utóbbi időben egymásután szerelik fel az újabb hadiszerekkel, ami természetesen megkívánja, hogy a kaszárnyákat is bővítsék. Így kibővítésre kerül most a legtöbb tüzérekaszárnya Magyarországon, köztük a nagyvárad is. Ebben a tárgyban tegnap a honvédelmi miniszter leiratot intézett Nagyvárad város törvényhatóságához, hogy hajlandó-e a kibővítési munkálatokat fogadtatni. A nagyvárad laktanyában a miniszteri leirat szerint a következő bővítéseket kellene eszközölni: Két új altiszti lakás, 14 tiszti lakás, 14 lónak és 3 beteg lónak megfelelő istállók, melyek 80—100 négyszögletes területet igényelnek a pórtaktár részére 1800 négyszögletes, a lőfelszerelések részére 725, lövedékek raktára részére 75 négyszögletes terület. Ezenkívül még a jelenlegi beosztásokon is lényeges változtatásokat kellene eszközölni. A miniszteri leirattal legközelebb foglalkozik majd a tanács.

*** Bodor Károly dr bucsuja.** A következő sorok közlésére kértünk fel: A biharmegyei és nagyvárad orvos gyógyszerész és természettudományi egyesület tb. tagja: dr Bodor Károly távozása alkalmából, tiszteletére bucsulakomát rendez 1909 július hó 27-én este 8 órakor a Pannónia télikertjében. Ezen alkalomra Nagyvárad város és Biharvármegye társadalmának minden tagja, aki Bodor Károlyt becsüli, szereti, tisztelettel meghívatik. A résztvenni szándékozók kéretnek Konrád Béla dr az orvosegyesület titkára, Sas Ede a Szigligeti Társaság titkára, vagy Láng József a betegsegélyező pénztár elnökénél részvételüket haladéktalanul szívesen bejelenteni és ugyanott, vagy esetleg az ivartó uraknál a 4 koronás vacsora-jegyet átvenni.

*** Új hírek.** Minden délután fűrgé rikancsok hordják szét városunkban a legfrissebb krajcáros lapot, az Új Híreket. A lap eddig is sok barátot szerzett magának elevenségével. A tegnapi naptól kezdve az Új Hírek vezetése új kezekbe került: felelős szerkesztője Popity János ügyvédjelölt lett, a hírosvat ellátását pedig Véssey Kálmán hírlapíró vette át. Mindketten vérbeli újságírók, a kiknek munkássága a lapot a fejlettség magas színvonalára emelni van hivatva.

*** Körözött cigány.** Magyarcsékéről a csendőrség sürgönyileg megkereste a nagyvárad rendőrséget, hogy Lakatos József 57 éves középtermetű, őszes haju és szakállú cigányt, ki fekete kabátot, kalapot, piszkos bő lábravalót és bocskort visel és aki 12 éves fiával és 29 éves Mari nevű leányával a csendőri őrzet alól megszökött s Nagyvárad felé menekült, fogják el. A rendőrség intézkedett, hogy a szökevények megfelelő szíves fogadtatásra találjanak Nagyváradon.

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sétatobok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz- és szivar- és dohánytárcák, tájképek, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

*** A vaskóhi vonatról.** Bihar megye egyik természeti csodabogara a belényes—vaskóhi vasút. A külföld megcsodálhatná, mint a lassúság mintaképet, hozzáképest a csiga: keleti express. Azért is hívják a vaskóhi vonatot görög keleti expressnek. Eddig két dologról volt nevezetes ez a jeles vasút. Világhírű volt az építése: elrettentő példa ez a hegytetőkön kacskaringózó pálya annak, milyennek nem szabad lenni egy jó vasuti pályatestnek. Másik a lassúsága: a kis kávédaráló mozdony minden falunál vizet ivott, hogy nagy nehezen tovább baktathasson. Menetközben az utasok szépen leszállhattak virágot szedni, aztán utánna siettek a vasutnak s ha nem volt sietős az utjuk, még vissza is szálltak. A nyáron örvendetes ujjtás léptettek életbe: nagyobb mozdonyokat jártnak Vaskóhig s ezek a mozdonyok már visznek magukkal vizet bővebben. Azt tetszik azonban hinni, hogy ezzel javult valamit a helyzet? Szó sincs róla. Most is épp olyan soká áll a nagy, vizes mozdony minden állomáson, mint állott a kis kávédaráló. Bizonyról a multakhoz való kegyeletes ragaszkodás, az emlékek iránti tisztelet az ok. Ugyan mi lenne, ha nem épp olyan félőrs pihenőket tartana a vaskóhi vonat most is, mint tartott azelőtt? A szegény románok még azt hinnék, nem is az ő vonatjuk jár arrafelé. Maradt hát minden a régi, két ujjtás kivételével. Egyik az, hogy a menetrendet a 2 óra 50 perckor induló reggeli vonattal most már végleg sikerült agyoncsapni; immár annak is klasszikus példája lehet a vaskóhi vonat, milyennek nem szabad lennie a jó menetrendnek? Végül betetőzték az egészet a vaskóhi vasut kocsijainak kiválogatásával. Kérés, de rossz kocsik: ez a jelszó, kivált az I. és II. osztályra nézve. A legrozantabb, legvénebb kocsik itt járnak, csábi tő anyagként egy-egy buzgó történet tudós számára, de igen kevésbé csábítóul az utasok részére. Van különösen egy, az ABm 1332. számú, a mely a kényelmetlenség netovábbja. Valóságos kutyaszorító. Ennek a fele I. fele II. osztály, de olyan szűk, sötét, alacsony, hogy ha a fogházépületet javítani találgat, bátran fel lehet ajánlani kíséző börtön gyanánt, ha csak a börtönfelügyelő bizottság egészségügyi szempontokból nem kifogásolja. És ez az egyetlen I. osztály hely az egész vonaton! Melegen öhajjuk, hogy a ki azt a jeles Noé bárkáját a vaskóhi vonathoz kirendelte, szíveskedjék megtenni rajta egy kéjutazást csak Vaskóhig. Csak 7 óra, késésekkel 8—9 óra az egész. Tudom, lekapesoltatja azt a fülledt börtönt; de hátha a nélkül is lehetnek?

*** Rovancsolás az élesdi póstahivatalban.** Tegnap délelőtt Hollóssy és Kertész postaigazgatósági számvizsgálók váratlanul megjelentek az élesdi póstahivatalban és ott rovincsolást végeztek. A postamester *Retezár János* épen nem volt a hivatalban, amennyiben más hivatalos ügyben vidéken tartózkodott. A számvizsgálók ennek dacára is megtartották a rovincsolást és mindent a legnagyobb rendben találtak s nagy meglepetésüket nyilvánították *Scheffer Ferenc* és *Kajetan Béla* tisztviselőknél, akiknek oroszlanrészük van a posta pontos és rendezettségében.

*** A városi nyugdíjbizottság ülése.** Hétfőn délután 4 órakor a városi nyugdíjbizottság ülést fog tartani. Az ülés tárgya lesz Pócz Lajos rendőr és Kulási Lajos tűzoltók nyugdíjazása.

*** A nagyváradi uszoda titkai.** Ebben a rekkenő hőségben mindenki a hűs habok között igyekszik hűsülést keresni a nap heve ellen. Nagyváradon ilyen hűsítő hely a kávéházak locolt terraszain kívül egyedül az uszodában van. Ilyen uszoda pedig jelenleg csak egy van és ez a Pankolics féle, mely a Bunyita-liget mellett pihen a Körözs vizén a maga ócskaságával. Az uszoda minden előnye dacára is olyan mint a fagyalt, mindakettő nélkül meglehet az ember anélkül, hogy veszélyben forogna az élete. Egy tisztességes és minden tekintetben kifogástalan uszoda azonban rendkívüli kellemes dolog, azonban egy olyan hely, amely erkölcsi tekintetben egyál-

talán nem állja meg a helyét, nemcsak, hogy kerülendő, hanem még a hatóság beavatkozását is kell, hogy magára vonja. A Pankolics uszodáról még eddig nem tettek panaszt, ez azonban nem azt bizonyítja, hogy ott nincs panaszolni való. Most ime tegnap már panaszos levelet kaptunk, aminek alapján a rendőrség figyelmét felhívjuk, hogy az uszodában található erkölcsi és jóizlési szempontokból kifogásolható dolgok megszüntetése iránt haladéktalanul intézkedjék. A panasz tárgya az, hogy egy ismert intelligens urileány tegnap először — valószínűleg utolszor is — ment le a Pankolics-féle uszodába. Fürdés után midőn kabinjába visszatért, észrevette, hogy a kabin falán rés van, melyen lesekednek. Eme észrevételéről nyomban értesítette kísézőjét, aki a nyílást papírral ragasztotta be. Ezt az elítélendő módon viselkedő lesekedők letépték, mire az illető kíséző a leány szalma kalapjával fedte el a kényelmetlen nyílást. A tolokodó és egy csöppet sem uri módra valló viselkedést tanusító férfiak erre azt a vakmerő és tisztességtelen dolgot követték el, hogy a szalma kalapot egy égő szivarral kiégették. A tulajdonosné amikor panaszt tettek eme kellemetlen dologról, egyszerűen tudomásul vette a dolgot. Ennyi a panasz tárgya. Még csupán annyit fűzünk a dologhoz, hogy tudjuk az illető lesekedő nevét, aki egy bankhivatalnok volt, most azonban nem hozzuk nyilvánosságra, de hasonló eset alkalmával nem fogjuk kimélni. Ezek után a jóizlésű közönség valószínűleg óvakodni fog attól, hogy az uszodát felkeresse, nehogy hasonló dolgoknak legyen kitéve.

*** Borellenőrző bizottsági tagok.** Az új bortörvény értelmében a városi törvényhatóság a borellenőrzési bizottságba tagokul *Fröhlich János* és *Cser János* törvényhatósági tagokat ajánlotta. A törvényhatósági bizottság ajánlatát a földművelésügyi miniszter tegnap érkezett leiratában jóváhagyta.

*** Titokzatos haláleset Tenkén.** A tenkei titokzatos haláleset tárgyában befejezték a vizsgálatot, melynek adatai még nem kerültek nyilvánosságra. Hír szerint gyilkosságról nincs szó, mert az asszony természetes halállal halt meg.

*** Véres verekedés kaszákkal.** Biharudvariról jelenté tudósítónk, hogy ott tegnap kint a mezőn véres verekedés folyt le két arató legény között, kik valami csekélység teltt összecsapózkodtak. *Jenei András* és *Oláh József* egymásra rohantak kifest kaszákkal s Jenei társát oly súlyosan sebezte meg fején, hogy most elhatalál között lebegve fekszik az ottani kórházba.

*** Lezuhant a fáról.** Bályog községből értesít tudósítónk a következő balesetről, melynek Rácz Lukácsné 56 éves bályogi lakos esett áldozatul. A nevezett tegnap délután felmászott kint a földjén lévő gyümölcsfára, hogy arról gyümölcsöt szedjen. Már csaknem a tetején állott, mikor az alatta levő ág letörtött s vele együtt lezuhant a 3—4 méteres magasságból s az asszony holtan összezuzott testtel terült el a földön. Délben az arra járó emberek vették észre az esztet s erről rögtön értesítettek az előjáróságot, mely megtette az intézkedéseket.

*** Ismeretlen tolvajok.** Weisz Márton Liliom-u. 1. sz. lakásáról, melynek ajtaját káros nyitva felejtette, tegnap reggel egy szürke kockás kabátot, nadrágot, egy törülközőt és egy pár női fűzőcipőt valamilyik hivatalos vendég elemeit. Rendőrség nyomozza a tolvajt.

— *Örlei Antal* kereskedő panaszt emelt, hogy a Teleky utca 5. szám alatti lakásából a szekrényéből két inget, több asztalkendőjét és három kínai ezüst kést valaki ellopott. Nyomozás folyamatban. — A műtrágyagyár r. t. Kossuth-u. 22. sz. irodahelyisége elé kiszegzett bádoggal cégtáblát valaki tegnap virradóra ellopta.

*** Róka az Emke előtt.** Tegnapelőtt az Emke-kávéház előtt egy kölyök rókát fogtak, a kis rókának nyakán szakadt láncdarab van s így valószínű, hogy őrizetből szökött meg. Miután a rendőrségen nagyszámú gazdátlan szárnyas hápog és csipog, a veszedelmes kis bestiát nem vehette megőrzésbe a rendőrség. E helyett az Emke pincehelyiségébe zárták el. Ha három nap alatt nem jelentkezik gazdája, a kis rókát agyonlövöik.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Koldusgróf. (Bérczi Gyula vendégjátékával.)

Szombat: Szép Heléna. (Bérczi Gyula vendég szereplésével.)

Vasárnap: délután Jókendű paraszt, este: Vöröshaju. (Bérczi Gyulával.)

Koldusgróf. A színtársulat volt kedveltségű tagja, Bérczi Gyula ma, péntek este kezdi meg a »Koldusgróf«-tal három estére terjedő vendég szereplését. Egyik legjobb alakítása Bérczinek a vén koldus szerepe. Bérczi elsőnek e kiváló kabinetalkítását mutatja be. A közönség ezt a kiváló humoru utólréhetetlen báju operettet épp oly szívesen látja ismét a színpadon, mint a mily örömmel fogadja régi kedvencét, Bérczi Gyulát. Így bizonyára anyári szinkör hűvös helyeiről telt ház fogja Bérczinek és a darab többi szereplő személyeinek alakítását élvezni. A többi szereplők csak emelni fogják a vendégművész fényesnek ígérkező sikerét. A darabban játszanak még: F. Károlyi Leona, Diósy Nusi, T. Pogány Janka, Sik Rezső, Toronyi Gyula, Kassay Károly, Asszonyi László és a színtársulat több jeles tagja.

Szép Heléna. Bérczi Gyula második vendégjátékául e héten immár másodszor fog holnap, szombaton Offenbach zene felcsendülni a színházban. A klasszikus finomságu Offenbachzenék közül való a Szép Heléna is, mely már annyi, igazán magasabb művelzetet szerzett a színházjáró közönségnek. Bérczi Gyula egyik régi, kiváló alakításával csak emelni fogja ennek a klasszikus operettének szépségét. A címszerepet Károlyi Leona játsza. Az operette sikerét biztosítja a vendég Bérczi Gyula népszerűsége.

Bérczi Gyula bucsuja. Bérczi Gyula harmadik fellépte és bucsuja a »Vöröshaju«-ban lesz. A »Vöröshaju« egyik legkiválóbb szerepét szolgáltatja a vendégnek.

A jókendű paraszt. Vasárnap délután ugyancsak jókendű darab elé néz a nyári szinkör. A jókendű paraszt kerül a színre, melynek minden kis mondata tele van humorral, derűvel s mely célját, a mulattatást a legtökéletesebben szolgálja. A vasárnap délutáni közönségnek kellemes meglepetés a jókendű paraszt színrehozatala s így mindenesetre teli ház fog kacagni a darab jól sikerült mókáin.

EGYESÜLETEK.

(**Elhalasztott közgyűlés.** A Nagyvárad Kereskedelmi Csarók f. évi július 25-ik napjára kitűzött 40 ik évi rendes közgyűlését a választmány, több társulati rendes tag írásban indokolt kérelme folytán, f. évi szeptember havára halasztotta. Az új határról idejében fogja értesíteni a tagokat az elnökség.

TANÜGY.

Iskolai értesítők

V.

A nagyvárad állami főreáliskola.

A korán elhunyt igazgató, *Örvény Iván* arcképét és a koporsója fölött *Petry Gyula* tanár által tartott emlékbeszédet közli élén a főreáliskola értesítője.

Programmértekezést dr. *Kardeván Károly* írt: »Az ember tragédiájának magyarázata« címmel. Alapos dolgozatában azt az alapeszmét fejt ki, hogy »az embert földi küzdelmeiben a hit és a tudás viszi előre; ha ekközben a tudás megtámadja a hitet, rövid időre győz rajta, de csak azért, hogy a hitet még jobban megerősítse benne, mert hit nélkül el kellene pusztulnia.« *Fodor Ferenc* »az olasz renaissance festészetéről« kezd hosszabb tanulmányt. A mostani értesítő a Flórencről szóló első részt közli.

A tananyagot az előírt keretekben elvégezték. Rendkívüli tárgyak voltak: latin nyelv, egészségtan, vegytani gyakorlatok, ének, zene, vívás és a katonai céllövés. — Ez utóbbiban különösen szép eredményt értek el a diákok *Gaál Sándor* honvédszázados vezetése, *Zechentmayer Károly* honvédhadnagy oktatása mellett. Az összeredmény átlagban 41 százalékot talált, de volt két növendék, *Kappel Gyula VIII.* és *Szathmáry Zoltán VII.* o. t., a kinek találati százaléka 65-öt tett ki. Hogy minő könnyebbséget jelent ez az ifjaknak majd az önkéntesi év alatt, s hogy milyen mértékben emelné a hadsereg harckésztségét a katonai céllövés oktatásának lehető általánosítása az összes iskolákban: azt fejtegetni fölösleges. A vezető tisztek buzgósága, karöltve a tanári kar hathatós támogatásával, mindenütt fokozott érdeklődést és olyan szép eredményt érhet el, mint a főreáliskolában. E tekintetben főreáliskolánk valóban mintául szolgálhat. A legjobb lövők a záróversenyen értékes jutalmat kaptak.

Az ifjúság kebelében az *Arany Fános önképzőkör* működött; a tanárelölők panasza szerint nagyobb érdeklődés is elkelt volna. Pedig az ifjúságnak öntevékenységre, önállóságra való nevelését az önképző körben nagyon jól elő lehet segíteni. Hogy az önképzéssel, az ifjúsági egyesületekkel mily szép eredményt lehet elérni, példaként szolgálhat a kalocsai jezsuiták főgimnáziuma.

A növendékek érdemsorozatánál hiányzik a vallás kitüntetése; talán egyesek szégyenlik a vallásukat? Beiratkozott összesen 356 tanuló, vizsgálatot tettek 328-an. Volt köztük vallás szerint róm. kath. 74, gör. kath. 1, gör. kel. 7, ref. 35, ágostai 13, zsidó 198, vagyis felénél is jóval több. Anyanyelve nézve magyar 316, német 6, oláh 6. Az ifjúságnak a sport iránti érzékére jellemző, hogy 198-an tudnak uszni, 190-en korcsolyázni, 78-an kerékpározni. Vivni

ellenben csak egy diák tud — az I. B. osztályban! Az általános tanulmányi eredmény ki-elégítő, a mennyiben felsőbb osztályba léphet 75,5 százalék, javító vizsgát tehát 10,6 százalék, két tárgyból bukott 6,1 százalék, több tárgyból 7,8 százalék.

TÁVIRATOK.

A francia kormányválság.

Paris, július 22. Fallier elnök elhatározta, hogy Bourgeoisra bizza az új kabinet megalakítását. Bourgeois holnap délelőtt fog az Elyssében megjelenni. Arra az esetre, hogy ha a megbízatást nem fogadná el, még mindig Briandt áll az előtérben azok közül, akikre Fallier elnök választása valószínűleg esni fog.

Perzsiában minden csendes.

Berlin, július 22. A Berliner Tagbl. jelenti Pétervárról: A Teneránból érkezett legújabb táviratok azt mondják, hogy ott már teljes a nyugalom, több vidéki városból azonban azt jelentik, hogy a konstitucionalisták a trónfosztott sahnak a bíróság elé állítását követelik. Több helyen nagy zavargások törtek ki. Két város teljesen a forradalmárok kezében van, kik a teheráni konstitucionalistáktól megtagadják az engedelmességet, úgy hogy előreláthatólag külön expedíciókat kell ellenük kiküldeni.

Spanyol mór háború.

Madrid, július 22. A napokban a kabil törzsök lekasabolták a spanyol bányászokat. A spanyol kormány a megszállást megtorlandó 12.000 katonát küldött a kabilok ellen. Mint a táviratok jelentik az összeütközések már megkezdődtek. Tegnap délelőtt a mókrok igen heves támadást intéztek a spanyol csapatok ellen. A spanyolok a mókrok támadását visszaverték, azonban nagy veszteséget szenvedtek. A mókrok tegnap délután, a mikor a spanyolok igen terjedelmes hadállást foglaltak, ismét támadást intéztek ellenük, amit a spanyolok megint visszavertek. A spanyol csapatok nem látszanak elég erőseknek a mókrok leverésére, miért is újabb csapatokat szállítottak Madridból.

Utonálló cigánykaraván.

Bazin, július 22. Tegnap este a vidék egyik leggazdagabb kereskedője az országúton ment fiával együtt, amikor a birtokost cigánykaraván támadta meg. A kereskedő revolvert rántott és azzal az egyik cigányra lőtt. A cigányok elmenekültek. A megsebesült cigányt a csendőrség elfogta.

A görögellenes mozgalom.

Berlin, július 22. A »Voss. Ztg.« jelenti Szalonikiból: Egy Szaloniki közelében levő kis helységben fegyverraktárt fedeztek fel, melyben puskákat és lőszeret találtak. A görögellenes mozgalom egyre tart. A görög lapok behozatalát megtiltották.

Eltűnt állomásfőnök.

Szörsege, július 22. Az eltűnt állomásfőnök Roboz Lipót a tegnapi nap folyamán még mindég nem került elő. Tegnap este Roboz felesége táviratot kapott Berlinből, melyben Roboz Lipót tudatja, hogy ott van és hogy pár nap múlva bába fog utazni és megmagyarázni mindent. Roboz a megszökéskor valószínűleg nem volt magánál. Az állomásfőnök ugyanis nagyfokú idegbajban szenved.

Nagy tűz Debrecenben.

Debrecen, július 22. Debreceni Vargakertség nevű külvárosában az éjjel egy órakor Balog Dávid türeszseprő gyára kigyulladt. Csakhamar az egész telep, a cirokraktár és asztalosműhely lángban állt, mely a hajnali órákban egész Debrecen tüztényben árasztotta. A telep mellett lévő Leda István háza is teljesen elpusztult. Szabó háza is félig leégett. A tüzet lokalizálták.

Igazságszolgáltatás.

§ **A milliós végrendelet hamisítása.** A királyi ítélőtábla szüneti tanácsa tegnap folytatta a Wohl-ügyben a tanácskozást. Wohl Aladár védőjének dr. Vázsonyi Vilmosnak felfolyamodásának tárgyalása foglalta le az egész délelőttöt. A zárt tárgyalás csak délután ért véget. A tábla a törvényszék ítéletét feloldotta.

KÖZGAZDASÁG.

A vizierők hasznosításáról.

A mióta a villamos áramot 100 kilométert jóval meghaladó távolságra vagyunk képesek nagyobb veszteségek nélkül elvezetni: azóta a vizierőknek értéke óriásilag emelkedett. Különösen nagy fontossága van a vizierőknek hazánkban, ahol az ipar fejlődésének még első korszakát éljük.

A vizierőknek ezen nagy fontosságát a magyar kormány már másfél évtizeddel ezelőtt felismerte, midőn azoknak felvételét a földmívelésügyi minisztérium a vizrajzi osztállyal megkezdte és immár az ide vonatkozó adatok évek óta állanak a nagyközönségnek is rendelkezésére.

Az általános ipari vizrajzi felvétel kerek-számban 1 700.000 lóerőt fedezett fel erősebb vízfolyásaink kihasználására alkalmasnak ítélt szakaszai.

Midőn ilyképpen az országnak eme óriási kincse meg volt állapítva: a következő lépésnek oda kellett irányulnia, hogy annak felhasználása elé a lehető legkevesebb jogi és adminisztratív akadály gördítessék. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter az ide vágó törvényjavaslatot elkészítette s összes illetékes tényezőkkel letárgyalta. Ha a politikai zavarok közbe nem jönnek, a javaslat ma már a törvényhozás előtt fekszen.

Habár ezen a vizjogi törvény kiegészítéséről és módosításáról szóló törvényjavaslat első sorban a vizierők hasznosítását célozza, több oly intézkedést is foglal magában, melyek közgazdasági és közegészségi szempontokból is teletle fontosak.

Nevezetesen az ártézi kutak furására nézve,

nehogy a meglevők vízhozománya veszélyeztessék — megfelelő óvintézkedéseket statuál.

A városi és községi vízvezetékek víztőre vagyis vízgyűjtő helyeire védő területet állapít meg.

Lehetővé teszi, hogy ipari, mezőgazdasági és közlekedési vállalatok maguk számára kikötő helyeket szerezzenek.

Mivel hazai viszonyaink között a vízierők értékesíthetőségének egyik főfeltételét képezi, hogy szélsőségre hajló klimatikus viszonyainak közepette a nedves évszak túlságos csapadékmennyisége felfogható és visszatartható legyen a száraz évszakok számára: azért messze menő kedvezmények vannak a törvényjavaslatban biztosítva a víztárolók, a nagy modern vízgyűjtő medencék, úgynevezett völgyzárak részére.

A víztorlás, vagyis inkább a mesterséges tógazdaság hazánkban már közel ezer éves múlttal dicsekedhetik, és több helyütt a halgazdaság és őrlő ipar, sőt a bányászat és erdészeti ilyen mesterséges víztárolásokra támaszkodik. Azonban a modern vízgazdaságba beillő ily építményeknek eddig még híjával vagyunk. Nevezetesen a modern víztárolónak lehető nagy térfogatúnak kell lennie és hogy ennek megfelelően, a völgyet az arra alkalmas ponton, magas fallal, völgyzáró gáttal kell elzárni. E völgyzárakat kiváló sikerrel alkalmazták már Franciaországban, Németországban, Indiában az Észanamerikai Egyesült Államokban, hol öntözési, hol ármentesítési, hol pedig ipari célokra.

A völgyzárak költsége egy köbméter víztömegré tíz fillér és egy korona között változik. Mennyivel nagyobb a tárolt víz mennyiség rendszerint annál olcsóbb egy köbméternek a tárolása. A költségeken kívül nagy nehézség mutatkozik abban is, hogy rendkívül nehéz e célra megfelelő területeket találni és a magán tulajdon az ily területeken rendszerint utban áll. — A javaslat szerint a hatósági rendelkezés alatt álló vizeken legalább is átlag száz lóerőt, szabad rendelkezés alatt álló vizeken pedig legalább is átlag ezer lóerőt kiépítő vízerőművekre és víztárolók céljaira kiépítést kell vállalnia arra, hogy az üzeménél nélkülözhetetlen áramot a hatóságok által megállapítandó áron fogja másoknak, első sorban pedig városoknak és községeknek rendelkezésére bocsátani.

A magyarországi vízi erők kihasználása már is élesen foglalkoztatja úgy a belföldi, mint a külföldi vállalkozó köröket, a kétségetelen, hogy a javaslat törvényerőre emelkedése után a vízi erők kihasználása terén élénk tevékenység fog megindulni.

Budapesti tűzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, július 22.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Fengeri maj. 1909	7.86
Fengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdözsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	736.75
Leszámlító bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasúti részv.	697.60
Közuti vasút	552.—
Városi villamos vasút	269.—

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Irtja: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

12

Ismét a házfalak körül ügyelgett és szórakozottan pillantott be a szomszéd lakásokba, az ablak nyílásokon. A fűszerkereskedő boltja nagyban ki volt világítva; lehetett látni a csillogó réz-mérlegeket, a cukordarával telt hordókát és a szárított-szőlő dobozokat. Lázárnál, a szibárusnál, már vacsoráltak és a viaszkos vászonnal terített asztal körül a gyermekek nyalánc arccal falták a gőzölgő burgonyát.

Az est csöndjében hét tompa ütés hangzott le a collegium órájáról. — Gyerünk! mondá magában; vállára vetette táskáját, mely hátán verte végig ment a térén, egy ugrással felszökött a lépcső öt fokán és kinyitotta az ajtót, melynek csengettyűje kegyetlen zajt ütött.

A boltban Constance néni jelent meg. Midőn észrevette a gyermeket, ki sápadtan és mozdulatlanul az íróasztal mellett állott: — Ah! — rikácsolta: te vagy az, akasztóvirág? — Jöszte frissen! — Öt fontos ujjával megragadta Lőrincet és karjánál fogva a sűrű-műhelybe rántotta, hol a pék szürke vászon mellényben és hálósipkában újsgót olvasott egy mécses világánál.

A delinquens és Constance k. a. belépése hirtelen félbeszakította olvasását; az asztalra támaszkodott, melyen már fel volt terítve, levette pápaszemét, azt annak rendje szerint az újságon keresztül tette és Lőrinc szemé közé nézett. Pillanatnyi ünnepélyes csend állott be; csak a víz loccsanása hallatszott a szegre függesztett katlanba. Constance néni kieresztette karmai közül a bűnöst és méltósággal teljesen bátyja mellé állt.

— Honnét jösz? — kérdé végül a pék baljóslatu hideg hangon.

— Be voltam zárva, felelé Lőrinc kitérőleg.

— Mi okból?

— Nem tudtam a leckét.

— És te most börtönből jösz?

— Oh... igen... hebegé Lőrinc remegve és elveresedve.

— Szemtelen hazudozó! kiáltá felháborodva Constance k. a., ki tovább nem állhatta. — Négy órakor jöttél ki a többiekkel együtt.

— Légy nyugton Constance! mondá Husson flegmatikusan; az már az én dolgom, hogy vele érdeme szerint elbánjak.

Felállott, még mindig nyugodtan és folytatá: — Hát te már hazugsággal tetézed a tanyaságot, rossz tacsó! Mi mindentől megfosztjuk magunkat, hogy kifizethessük havi tanpenzedet és te még a falat kenyert sem érdemled meg! Magam szedelek ráncba te Isten csapás, de attól tartok, hogy nagyon is elvernélek... Constance húzd le és vesszőzd meg itt előttem.

Ez csordultig töltötte a megaláztatás poharát Lőrinc inkább szeretne volna, ha Husson Memmie kezébe tette. A műhely ajtaja nyitva volt s valamennyi munkás is meg fogja

hallani a gyalázatos büntetés végrehajtását, melyivel fenyegették. Már közeledett feléje Coostance néni, kinek keze viszkedett, felgyűrűt ujjakkal. E meggyalázás gondolatára a gyermek minden büszkesége felházt. Minden ruháján érezte Constance k. a. ujjait, neki vetette magát és egy erős ökö csapással félrelökte a vén kisasszony karját. — Ah! a semmirekellő, kiáltá emez; kezét merészelt emelni ellenem!

Husson Memmie megrohanta Lőrincet. — Térdejl le vadállat! menydörögte; kérj bocsánatot nénedől.

S midőn a gyermek rugdalózott, poroló pálcát ragadott és elkezdte ütni. A botütések fájdalmat csúrtak ki Lőrincből. A jajkiáltásra Sophie k. a. is a műhelybe szaladt. Midőn meglátta öccsének kikelt arcát, elsápadt. — Elég! kiáltá bátyjának, én nem akarom tőni, hogy a gyermeket verjék; hallod!

— Minek avatkozol bele? válaszolá a pék botjával suhintva; a gyermek megérdemli a büntetést és azt meg is kapja... Van-e erre jogom, igen vagy nem?

— Nem dorgáhatod meg, a nélkül, hogy ütlegeiddel nyomorékká tennéd?

(Folyt. köv.)

3. napkezdő órák táblája

Dr. VÖSKEICZ KATALIN

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

		reggel d. e.	d. u.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad	ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Vence	>	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó	>	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő	érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő	ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó	>	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Vence	>	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad	érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

		d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad	ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Vence	>	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó	>	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő	érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő	ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Rontó	>	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Vence	>	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad	érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	20 47

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától

15249—1909.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy a Manhart Bernát által felajánlani szándékolt hamuszir-főző telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi július hó 27-ik napjának délelőtti 11 órájára a Gyár-utca 23. számú házhoz helyszíni tárgyalást tűzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelemmel kíséreléssel értesítettek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszíni tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszámolások figyelembe vételénél nem fognak.

Nagyvárad, 1909. július 19-én.

Gerő,
r. főkapitány.

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb
kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
:: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
:: mellett ::

*Egyben van szerencsém a vidéki
utazó közönség szíves figyelmét
felhívni, hogy vendég szobáimat
ujjonnan berendeztem és tisztán-
tartására különös gondot fordít-
tok. Ugyiszintén a szállóhely olcsó
ár mellett szíves rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténként? csak is a
NEMZETI SZALLODA hívós és kel-
lemes kerthelyiségében, hol minden este
mozgófénykép előadások tartatnak ci-
gány zene mellett. Minden második
nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelője.

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtaanit!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszerárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi
francia rózsák a legszebb színek-
ben, valamint präparált pálmák,
disznóvénnyek és menyasszonyi
koszorúk mélyen leszállított
árban kaphatók **Kapucinus-
utca 5. sz. alatt.** Régi virá-
gok festését és frissítését jutá-
nyos áron eszközözi: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön vol-
tam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítek modern princess-ruhákat,
angol kosztümöket, izléses toalet-
teket, stb. stb.

Kitűnő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: **Fülöp István.**

Szigorúan szolid családi mulatóhely.
Nagyvárad legszebb — vadregényes
kertje a hegy tövében. Minden este
elsőrangú mozgófénykép előadás. *Ki-
zárólag saját szüretelésű borok* Fris-
sen csapolt kőbányai sör. Esténként
cigány zene. Kifogástalan magyar
:: konyha. Polgári árak. ::

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű kö-
zönség becses tudomására hozni, hogy
Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11**
évi prakszisom után után épület-
üvegezési és képeretkezési üzletemet
Olaszi, Szt. János u. 2. Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közön-
séget tartós munkámmal és szolid ki-
szolgálással megnyerjem. — Épület
üvegezését és képeretkeztetést a legna-
gyobb pontossággal teljesítem, üveg
porcellán, konyha edényeket jutányos
árban szolgálok. A n. é. közönség
pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Duhopolszky) Alajos.

«MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET»

NAGYVÁRAD.

**Fekete Sas Palota, a «Magyar Bank»
helyiségében.**

1909. július 1-én nyílik meg a harmadik
évtársulat, mely három évig tart. A be-
lépő tag hetenkint 20 fillért fizet be egy
üzletrész után.

Az első és második évtársulatban
12.000 üzletrész van jegyezve.

A három év eltelte után a tag a be-
fizetett tőkét és a ráeső nyereséyrészt
készpénzben megkapja.

A szövetkezet tagjai kezes nélkül kap-
nak kölcsönt.

Befizetett összegük negyötöd részét
bármikor kivehetik.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartom a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpáival szem-
ben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás **Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.**
100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

a izzólámpa drága **72 fillér,**

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Ennek az izzólámpa különlegessége, fény-
képes izzólámpák, ugyancsak **legolcsóbb**
áron kaphatók.

Csillárok

évtámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön e
céllal épített nagy

csillár-raktárunkat
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lértől 12 lértől minen nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítái

és erőátviteli berendezések felszerelését, bőví-
sát, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szá-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletet szolgálat.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán
nagy választékban kapni
Nagyvárad, Rakóczi-ut.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönség becses
tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rakóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fenyképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy
választékát raktáron tartom és azo-
kat jótállás mellett pontosan javítom.
Főörökvésem, hogy a mélyen tisztelt
közönség bizalmát kiérdemeljem,
mert is b-c-ses partfogást kérve va-
gyok mély tisztelettel

PETRI ÁRPÁD

órásmeister, látszerész és műszerész.
KODAK gépek és filmek kizáró-
lagos raktára Nagyvárad és Bihar-
megye részére.

A »Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezet« 1. évi július hó 1-én, Nagyváradon a Bémer-téri Foyndár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az első 3 és 6 éves évtársulatait. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre.

A Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszközöndők. Vidékiek a befizetésre postai csekklapot kapnak. A »Nagyvárad első Kölesönző és T. szövetkezet« tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely összeget törzsbetéteivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor, hiteltre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások a »Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezet« Bémer-téri helyiségében tejesíthetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Aufricht Mór
termény kereskedő.
Blayer Lajos
földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Barta Béla
a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.
Dr. Fászy Lajos
Biharvármegye tisztü ügyésze.

Száhlender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvényszéki orvos.
Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.
Dr. Pácz Sándor
prem. kanonok, gimn. tanár.
Dr. Popper Akos
a Központi Takarékp. igazgatója.
Dr. Halász Márton
ügyvéd, jogtanácsos.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök.

Dr. Rezső Mór
ügyvéd.

Szmaassenka Ernő
vasuti igazgató.

Dr. Thury László
Nagyv. városi tisztü főügyésze.
Dr. Váruai Ferencz
ügyvéd.

A nagyérdemű közönség szíves tudomá-
sára hozzuk, hogy a

Bihar Söresarnokunk

vezetésével megbiztuk POPOVITS SÁNDOR
kit is jóindulatu támogatásban részesíteni és
vendéglőnket és sörkimérőnket továbbra is
szíves látogatásukkal szerencsétlenül kegyes-
kedjenek

Kiváló tisztelettel

Krausz Béla és Társa

Üzletmegnyitás.

Alulírott a Bihar vendéglő és söresarnok
vezetésével megbizott, van szerencsém a n. é.
közönséget értesíteni, hogy a Bihar söresarnok
és étterem vezetését átvettem. Legfőbb igyeke-
zetem lesz a n. é. közönséget jó kiszolgálás
által kielégíteni.

Tisztán kezelt gyári kimérésben világos
N.-Várad sör és Szt. László gyógymaláta sör,
továbbá hamisítatlan Nagyvárad és érmelléki
borok, kitűnő magyar konyha igen mérsékelt
árak mellett a legjobb és legpontosabb kiszol-
gálás.

Kiváló tisztelettel

Popovits Sándor,
megbizott.

„A N N A“-bál a Püspök-fürdőben.

Folyó hó 24-én. szombaton igen nagyszabásu fényes

- A N N A -bált -

rendezünk, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívjuk,

A R e n d e z ő s é g.